

Landelijke dag Q-organismen in Horst a/d Maas

Boomkwekerijgemeenten, vakorganisaties, NVWA, Naktuinbouw en LNV kwamen vrijdag 14 juni in Lottum bij elkaar op de Landelijke dag Q-organismen. Ze werden bijgepraat over de Japanse kever en de Aziatische essenprachtkever, en draaiboeken na een vondst of uitbraak.

Dit jaar was boomteeltregio Horst aan de Maas gastheer van de landelijke bijeenkomst, bedoeld om het risicobewustzijn over quarantaine-organismen te verhogen. De bijeenkomst vond plaats bij Lakei Boomkwekerijen in Lottum en werd georganiseerd door Boomteeltstudieclub Horst aan de Maas, Gemeente Horst aan de Maas, LTO Bomen, Vaste Planten en Zomerbloemen en Compas Agro. Tegen de 70 gasten waren aanwezig. De burgemeester van Horst aan de Maas, Ryan Palmen, heette ze welkom en benoemde het belang van de boom- en sierteeltsector in de gemeente. Rond de 80 kwekerijen hebben 1.000 hectaren in gebruik en behalen totaal een omzet van €100 miljoen en een ketenomzet van €180 miljoen. Vervolgens gaf voorzitter Arno Engels uitleg over de studieclub die 75 leden telt, begeleid wordt door Compas Agro en die meedraait in landelijk overleg over Q-organismen in de boomkwekerij.

Ingezoomd op Japanse kever en essenprachtkever

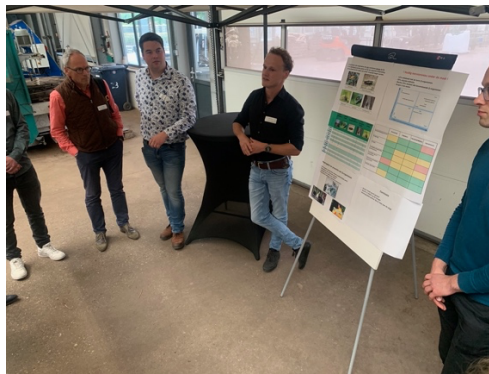
Namens de NVWA gaf Marieke van Lent, crisisadviseur plantgezondheid, een update over twee Q-organismen die nog niet in Nederland zijn aangetroffen, maar wel elders in EU: de Japanse kever (*Popillia japonica*) en de Aziatische essenprachtkever (*Agrilus planipennis*). *Popillia* zit al in Zuid-Europa en kan meeliften met vervoersmiddelen. Bij een uitbraak is de kans op natuurlijke verspreiding groot. *Popillia* heeft veel waardplanten en kan bijvoorbeeld schade toebrengen aan fruitgewassen.

De essenprachtkever is nog niet in Europa, maar wel in Oekraïne en Rusland. De NVWA verwacht dat uitroeien en indammen niet meer mogelijk is als de kever vanuit Oost-Europa via natuurlijke verspreiding in Nederland terecht zou komen. In Noord-Amerika zijn al tientallen miljoenen essen afgestorven na de introductie van de kever.

De essenprachtkever kan ook via handel van hout en plantmateriaal in Nederland komen. Voor succesvolle eliminatie moeten waardplanten in een flink gebied destructief worden bemonsterd. Mogelijk moeten ook preventief alle waardplanten in een gebied tot 10 km-straal worden gekapt: bij bedrijven, particulieren en in de groene ruimte en natuur. Vestigt de kever zich in Nederland, dan sterven waarschijnlijk alle essen af.

Kans op binnenkomst verkleinen

Van Lent besprak verder nog de kans op binnenkomst en de impact van andere bestrijdingsplichtige Q-organismen. De sector kan de kans op binnenkomst verkleinen door vooraf goed na te denken: wat zijn de risico's van import van plantmateriaal met herkomst EU of derde landen? Zijn er risico's en besluit de ondernemer het materiaal wel te importeren, dan zijn er wel strikte afspraken noodzakelijk met de leverancier om de risico's af te dekken. Garanties dienen wel duidelijk te zijn en waargemaakt te worden. De sector kan de impact van een Q-organisme verkleinen middels administratie en traceerbaarheid binnen het eigen bedrijf, maar ook tussen bedrijven.

Rondleiding langs stands gastbedrijf Lakei

Na de NVWA leidde Dirand van Wijk (Compas Agro) de aanwezigen over het gastbedrijf Lakei dat gespecialiseerd is in rozen en siringen, langs vier stands waarin Q-organismen verder werden toegelicht door: LTO Bomen, Compas Agro, Naktuinbouw-keurmeesters en HAS-studenten die voor Treeport Zundert een onderzoek uitvoerden naar het kennisniveau onder ondernemers over Q-organismen en risico's.

Tot slot testte Anneke van Dijk (LTO Bomen) de kennis van Q-organismen onder gemeentebestuurders met vragen over de essenprachtkever, Japanse kever, *Xylella* en de (Oost) Aziatische boktor.

**BOOMTEELT
STUDIECLUB**
HORST A/D MAAS

Tot de gasten behoorden burgemeester en wethouder van Alphen a/d Rijn (Boskoop), Neder-Betuwe (Opheusden), Zundert, Horst a/d Maas (Lottum) en Oisterwijk (Haaren). Daarnaast waren ondernemers aanwezig uit de boomkwekerij, handel, retail en groenvoorziening, evenals vertegenwoordigers van de Duitse boomkwekerijsector en sierteeltgebied Straelen – een uitbraak kan immers ook een grensgebied treffen; EU-noodmaatregelen gelden voor alle EU-landen. Alle partijen die bomen en planten verhandelen of importeren, dienen zich bewust te zijn van risico's op insleep van Q-organismen.

Crisisdraaiboeken en nazorg gemeente

In de middag vond er nog een plenair overleg plaats met genodigden over verdere samenwerking binnen de sector en tussen de boomteeltregio's. Er is een update gegeven van landelijke en regionale crisisdraaiboeken na een vondst of uitbraak van een Q-organisme.

Namens gemeente Alphen a/d Rijn lichtte Anouk Noordermeer (wethouder Greenport) het plan van aanpak toe in de nafase van een vondst of uitbraak. De gemeente kan getroffen bedrijven dan inkomensondersteuning voor levensonderhoud bieden, economische en/of sociaal-medische ondersteuning. Een herstellfonds zoals in de veehouderij kan de gemeente echter niet aanbieden. Onder leiding van Rutger Lommerse (Greenports Nederland) werd vervolgens een discussie gevoerd over Q-organismen in relatie tot gewasbeschermingsbeleid en omgeving. Veranderd beleid verhoogt de risico's op Q-organismen in de toekomst, werd geconcludeerd.

In 2025 zal de landelijke bijeenkomst in gemeente Oisterwijk plaatsvinden.

Arno Engels

Boomteeltstudieclub Horst a/d Maas & LTO Bomen, Vaste planten en Zomerbloemen

Deze vakorganisaties werkten afgelopen jaren samen om het risicobewustzijn over Q-organismen te verhogen: Treeport Zundert, Tree Centre Opheusden, Greenport Boskoop, Boomteeltstudieclub Horst a/d Maas, handelsbond Anthos, Naktuinbouw en LTO Bomen, Vaste planten en Zomerbloemen. Dat gebeurde in het landelijke project 'Bewustwording en preventie van Q-organismen in de boomkwekerijsector' onder leiding van Wageningen University & Research dat nu is afgerond.

Het project leverde onder andere artikelen op over Q-organismen, alsmede een e-learning module. Ondernemers, medewerkers en studenten in de sector kunnen hun kennis testen (of verrijken) met het beantwoorden van vragen op FytoCompass: <https://fytocompass.nl/>

